

Олександр ЗАГУРСЬКИЙ

*доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ НАПРЯМІВ СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Напрями кримінальної процесуальної політики диференціюються залежно від кримінальних процесуальних інститутів, які визначаються правовою природою кримінального процесуального законодавства, а також специфікою кримінальної процесуальної діяльності.

На думку Д.В. Філіна, «...нерідко при розгляді структури кримінального процесу відбувається змішування елементів системи права з системою законодавства, або включення в систему кримінально-процесуального законодавства елементів кримінальної процесуальної діяльності. Уявляється, що системі і структуру кримінального процесу можна розглядати в трьох аспектах, як:

- систему і структуру кримінально-процесуального права;
- систему і структуру кримінально-процесуального законодавства;
- систему і структуру кримінально-процесуальної діяльності» [1].

На відміну від Кримінального кодексу України, в тексті Кримінального процесуального кодексу України Загальна та Особлива частини не позначені відповідними рубриками. Тим не менше і в них існує поділ на Загальну та Особливу частину. Цей поділ має важливе значення для організації нормативного матеріалу. В основі такого поділу знаходяться розбіжності кримінальних процесуальних приписів щодо рівня нормативного узагальнення та щодо сфери їх дії. Загальну частину утворюють приписи, які застосовуються до всіх або меншою мірою до всіх стадій кримінального провадження, Особливу частину – приписи, які визначають порядок провадження в окремих стадіях, а також специфіку особливих порядків кримінального провадження.

С.С. Алексєєв розглядав проблему співвідношення галузі права і кодифікованого акту на рівні загальної теорії держави і права. В його трактуванні «більшість правових інститутів закріплені у вигляді структурних підрозділів кодифікованого акту – глави або розділи. Принципова відповідність між правовим інститутом і укрупненими підрозділами кодифікованого нормативного акту є свого роду закономірністю і при визначенні архітектоники нормативного акту необхідно, щоб кожен з його укрупнених підрозділів (глава, підглава) були присвячені одному правовому інституту» [2, с. 127].

Підставою для виділення напрямків кримінальної процесуальної політики є класифікаційні групи кримінальних процесуальних норм: 1) загальні положення; 2) норми-засади (принципи); 3) загальні положення окремих процесуальних стадій; 4) норми про окремі процесуальні дії та процесуальні рішення в

кожній стадії кримінального провадження; 5) норми про специфіку особливих порядків кримінального провадження.

Галузь кримінально-процесуального права поділяється на дві підгалузі: підгалузь досудового кримінально-процесуального права і підгалузі судового кримінально-процесуального права. В свою чергу ці дві підгалузі включають в себе сукупність норм кримінально-процесуального права, які об'єднані в інститути. За своїм змістом інститути можуть формуватися з норм, які діють як в підгалузі досудового кримінально-процесуального права, так і в підгалузі кримінально-процесуального права судового. До таких інститутів відносяться інститути принципів кримінального провадження, доказового права, інститут забезпечення права на захист та ін. [3, с. 436].

Класифікація напрямів кримінальної процесуальної політики може відбуватися за принципом групування кримінальних процесуальних норм, що дає можливість виділити два типи напрямів:

1) об'єднання по горизонталі (за критерієм незалежних за предметним змістом, але однорідних за рівнем правового регулювання кримінальних процесуальних норм [засади (принципи) кримінального провадження, суб'єкти кримінального провадження, досудове розслідування і т.п.];

2) об'єднання по вертикалі (однорідних за предметним змістом, але різноманітних за правовим регулюванням кримінальних процесуальних норм, які співвідносяться між собою як загальне, особливе і окреме [інститут допиту підозрюваного, інститут судової експертизи, інститут допустимості доказів]).

Важливе значення для групування і послідовності розташування нормативних приписів мають особливості законодавчої техніки, традиції правотворчості, а також логічні прорахунки, які обумовлені, в першу чергу, недостатньою науковою розробкою проблеми напрямів кримінальної процесуальної політики.

До напрямів кримінальної процесуальної політики відносяться:

- кримінальна процесуальна політика в сфері забезпечення ефективності кримінального процесуального законодавства;
- кримінальна процесуальна політика в сфері засад кримінального провадження;
- кримінальна процесуальна політика в сфері суб'єктів кримінального провадження;
- кримінальна процесуальна політика в сфері доказів і доказування;
- кримінальна процесуальна політика в сфері процесуальних строків;
- кримінальна процесуальна політика в сфері процесуальних витрат;
- кримінальна процесуальна політика в сфері відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні;
- кримінальна процесуальна політика в сфері заходів забезпечення кримінального провадження;
- кримінальна процесуальна політика в сфері запобіжних заходів;
- кримінальна процесуальна політика в сфері досудового розслідування;

- кримінальна процесуальна політика в сфері судового провадження в суді першої інстанції;
- кримінальна процесуальна політика в сфері судового провадження з перегляду судових рішень;
- кримінальна процесуальна політика в сфері виконання судових рішень;
- кримінальна процесуальна політика в сфері особливих порядків провадження;
- кримінальна процесуальна політика в сфері міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

Крім того, напрями кримінальної процесуальної політики за своєю правовою природою складають свою внутрішню систему піднапрямів. Так, наприклад, кримінальна процесуальна політика в сфері досудового розслідування має такі піднапрями:

- кримінальна процесуальна політика в сфері досудового розслідування злочинів;
- кримінальна процесуальна політика в сфері досудового розслідування кримінальних проступків;
- кримінальна процесуальна політика в сфері слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;
- кримінальна процесуальна політика в сфері повідомлення про підозру;
- кримінальна процесуальна політика в сфері зупинення і закінчення досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. *Филин Д.В.* Уголовный процесс Украины: система и структура права, законодательства, деятельности / Д.В. Филин // Официальный сайт Международной Ассоциации Содействия Правосудию. – Режим доступа: <http://www.iaaj.net/node/1464>.
2. *Алексеев С.С.* Структура советского права [Текст] / С.С. Алексеев. – М.: Юрид. лит., 1975. – 264 с.
3. *Филин Д.В.* Структура уголовного процесса Украины [Текст] / Д.В. Филин // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). – Одеса: Фенікс, 2013. – С. 436–439.